

COMENTARI DE LA XERRADA SOBRE LA ASOCIACIÓN ESCUELA MAESTRO ANTONI BENAIGES, DEL 24 D'ABRIL DE 2025

A càrrec de:

Ferran Aquilina i Vinyals
Coordinació del Grup Educació Avui

En el marc dels actes i de les activitats de celebració del 15è aniversari de Rella, el Grup Educació Avui ha programat la presentació de l'Associació escola mestre Antoni Benaiges, de Bañuelos de Bureba, de la mà del seu secretari Javier Gonzàlez. Aquesta activitat ha estat fruit de la intensa relació que ha tingut el Grup d'Educació Avui amb L'Associació, a través de les activitats que s'han organitzat prèviament: el viatge a l'escola, la presentació de la pel·lícula "El mestres que va prometre el mar" o bé els col·loquis i la difusió dels materials que ha realitzat l'Associació.

Ens explica Javier que l'Associació escola mestre Antoni Benaiges és una associació sense ànim de lucre, nascuda en un petit poble castellà, Bañuelos de Bureba per preservar la seva memòria i el seu llegat pedagògic. Perquè creuent, com Benaiges, en una escola oberta i lliure, on el nen i la nena aprengui sent infant. Per això, volen continuar regant la llavor que fa tants anys, el seu mestre, va plantar amb tanta cura al seu poble. El seu somni és que la seva escola continuï ensenyant a tots, petits i grans, que s'hi acostin i estiguin interessats en conèixer la pedagogia freinetiana. Per això treballen amb l'objectiu de crear un museu pedagògic on es realitzin activitats relacionades amb l'educació i la cultura.

També organitzen activitats, a l'escola, per a totes les edats, tallers de impremta, linòleum, concursos d'arts plàstiques i exposicions a la sala multiusos de l'escola.

Han hagut de treballar molt i fer molta tasca de recerca per recuperar els materials gràfics i els treballs fets pels infants i per recuperar l'antiga estructura de l'escola. Tot aquest esforç també ha estat dirigit a cercar les ajudes de les institucions i els resultats han estat que avui dia l'escola i el coneixement del treball d'Antoni Benaiges té una projecció internacional.

L'any passat van poder organitzar el somni del viatge: veure el mar. I van arribar fins a Montroig del Camp, on van poder visitar a la família del mestre i veure el mar. Tota una experiència emocional que ben segur que podran repetir altres vegades.

Antoni Benaiges (1903-1936) era el soci número 31 de la Cooperativa Espanyola de la Tècnica Freinet. Una cooperativa de mestres i inspectors d'educació que anava més enllà de la millora de l'educació. Benaiges no va poder anar a l'assemblea general de la Cooperativa que s'havia de celebrar del 20 al 22 de juliol de 1936 a Manresa. Ningú va anar a l'assemblea general per l'aixecament franquista, però ell no hagués pogut anar ja que l'havien aturat només produir-se l'aixecament i aviat va ser afusellat, el 25 de juliol de 1936.

L'escola de Bañuelos de Bureba va ser durant un curt però intens període - només dos anys del 1934 al 1936-, un espai de transformació de la vida escolar. Antonio Benaiges va utilitzar la impremta i les tècniques d'impressió; va canviar els materials tradicionals de la classe per textos lliures i viscuts dels mateixos alumnes. Els seus treballs i aportacions com a pedagog i activista social s'han recuperat el 2023 a través de llibres de memòries o bé el cinema i pel treball de l'Associació de Bañuelos.

Avui afortunadament hi ha un memorial que recorda els afusellaments de persones que, possiblement, no havien comès més delictes que defensar idees diferents dels que en van ordenar la mort. Un d'aquells afusellats, Antoni Benaiges, no havia fet més que ensenyar, a l'escola de Bañuelos de Bureba, a uns nens als quals va prometre portar-los a conèixer el mar i que només coneixeran la crueltat d'una guerra.

Aquesta xerrada també ha donat l'oportunitat de poder retre homenatge als i les mestres de la República, sent objecte de repressió especial les mestres. En aquesta repressió de conductes, les mestres republicanes van ser objecte d'un sever correctiu. I el resultat de tot això van ser empresonades fins i tot durant més temps del que van ser condemnades, alguna va arribar a morir a la presó o bé van ser afusellades. Moltes altres van haver d'exiliar-se normalment a Hispanoamèrica, on van exercir com a mestres

contribuint a la modernització de l'educació en aquests països, encara que normalment es van dedicar a altres treballs.

Seguint en el fil de la memòria pedagògica i la recuperació de la pedagogia Freinet A Catalunya també aquesta xerrada ens a permès apropar-nos a la recerca de records sobre la recuperació de la pràctica escolar fonamentada en el llegat ideològic i didàctic de Freinet durant el postfranquisme a Catalunya.

Centrant-nos en el sector educatiu, esmentem la recuperació de l'excel·lent tradició pedagògica del nostre país amb la creació de l'Associació de Mestres Rosa Sensat per donar impuls a la formació de mestres amb nova mentalitat pedagògica i didàctica; l'estructuració i organització del grup territorial Freinet, que fomentava el treball cooperatiu entre alumnes, escoles, territoris i moviments d'uns altres països; l'organització sindical amb el naixement de comissions de mestres per impulsar i crear unes condicions de treball favorables al bon desenvolupament d'una escola pública de qualitat.

Un altre fet que cal recordar del grup territorial de Catalunya és el II Congrés de l'Escola Moderna, de caràcter estatal, que es va fer a Barcelona la darrera setmana del mes de juliol de 1975, essent un aspecte cabdal la Declaració de la X Escola d'Estiu de Rosa Sensat «Per una escola pública». Aquest document ve a ser la declaració de principis, no pas obsolets actualment, del que ha de ser l'educació a Catalunya. Una educació democràtica en tots els seus àmbits i nivells, universal i gratuïta, no doctrinària, i inserida i compromesa socialment i políticament.

El llegat pedagògic, de pensament polític compromès i de defensa dels Drets dels Infants ens ha de permetre poder seguir el seu treball i fer possible que avui pugui ser viu, tal com està treballant l'Associació escola mestre Antoni Benaiges, de Bañuelos de Bureba

Volem acabar aquest resum de la xerrada donant la paraula a una alumna d'Antoni Benaiges. Aquest text lliure pertany a una alumna d'Antoni Benaiges, de les seves publicacions especials:

El mar de Benaiges, metàfora de llibertat

«El mar será muy grande y muy ancho. Y hondo. La gente irá allí a bañarse. Yo no he visto el mar. El maestro nos dice que iremos a bañarnos»

FLORENTINA SÁEZ